

HISTORIADORS

Sánchez Cervelló i l'Ebre

Josep Sánchez Cervelló, un dels grans historiadors catalans dels darrers trenta anys, ha estat guardonat a Flix, el seu poble, amb el premi Pont de Ferro, en ocasió de la seua jubilació. Autor d'una cinquantena de llibres i de centenars d'articles, la seua expertesa abasta diferents camps com el Portugal contemporani, el carlisme, la República i la Guerra Civil, els maquis i la resistència antifeixista, els processos de descolonització, la memòria democràtica o la història local. Sap que la paraula "història" deriva del grec *istorie*, que significa "investigació", i ha passat mitja vida als arxius catalans, espanyols i portuguesos, a més de viatjar pel Sàhara, Moçambic i el Marroc per recollir testimoniatges de la descolonització.

Va ser a Tànger on va viure una curiosa situació que em va explicar ja fa anys; el defineix com l'esquerrà il·lustrat que sempre ha sigut. Era a la ciutat magribina per assistir a un congrés internacional del seu ram i, a l'hotel on s'hostatjaven, va resultar que un matí no van servir l'esmorzar. El flixanco va preguntar als cambrers, i li van respondre amb absoluta naturalitat que era el ramadà i ca-

lia respectar el dejuni, el *sawm*. El cap de menjador li va donar la mateixa resposta a la mateixa pregunta: el ramadà. Llavors va anar al despatx del director de l'hotel, que va insistir en el ramadà. És quan Sánchez Cervelló li va dir que ell era ateu de la religió vertadera, així que ja es podia imaginar què l'importava el seu dejuni, i que possiblement forçat a taula que hi havia molta gana i molta feina a fer. No cal dir que va ser aplaudit per tots els seus col·legues europeus, que s'ho miraven nerviosos i famèlics i que, finalment, van poder esmorzar a pler.

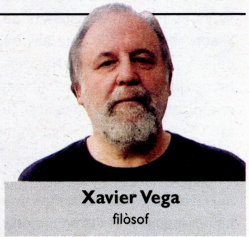
No hi ha dubte que ha estat una persona important en la construcció de les Terres de l'Ebre, un procés polític amb un indissociable component simbòlic, que arrenca a principis del segle XXI, quan el pujolisme va decidir que el riu Ebre es podia transvasar, un error de càlcul que va pagar car. Perquè va provocar la revolució d'una gent avesada tradicionalment a callar i obeir a cop de repressió i que, de sobte, en va tenir prou i, al crit de "Lo riu és vida", va omplir els carrers del sud del Principat i més tard, els de Barcelona i Brussel·les.

Entre els elements simbòlics vertebradors de la nova regió -la vella llercavònia o l'antiga diòcesi tortosina- és de destacar la renovada mirada històrica que Sánchez Cervelló ens ha proporcionat, perquè fins a la seua irrupció com a historiador del territori ens resultava difícil d'explicar els orígens comuns d'un territori aparentment heterogeni, a l'aiguabarreig del Principat, el País Valencià i la Franja, sense una identitat administrativa pròpia, subjecta a la que havia establert, des d'una òptica jacobina, Javier de Burgos el 1833, a imatge i semblança dels departaments francesos.

Durant els darrers segles, la història de l'Ebre català era bàsicament la de Tortosa, la que explicava la *Història de Tortosa y su comarca*, l'obra monumental en 8 volums de Bayerri -d'Enric Bayerri, no de Josep, als atípodes ideològics. Crec que tot ebrenca l'hauria de consultar: a la Biblioteca Marcel·lí Domingo, és a la vostra disposició. Perquè és la millor manera de fer-se càrrec de la magnitud de la tragèdia anticatalana, escrita sota el patrocini de Joaquín Bau, el gran sicofanta del dictador. És una història plena de soroll i fúria, de mi-

tes i romanços que, de tant en tant, fa alguna aportació valuosa i ens permet entendre que el seu anticatalanisme és, al capdavall, un antibarcelonisme que té la seua lògica. Bladé i Desumvila situa els orígens de la tensió entre la capital de l'Ebre i la de Catalunya l'any 1400, quan Barcelona comprava la vila de Flix, per estalviar-se els aranzels del blat aragonès i castellà que baixava riu avall.

Els patricis de la ciutat de Tortosa van considerar que la maniobra era un ultratge a la seua dignitat i, sobretot, a la seua butxaca, i ja hi van ser. Per això hi ha una mena de justícia poètica en el fet que hagi estat Flix un dels llocs des d'on més s'ha treballat per retornar la dignitat simbòlica al territori i la seua capital, a l'hora d'explicar la naturalesa dels conflictes ebrenca al llarg dels segles XIX i XX: voldria destacar *Conflicte i violència a l'Ebre: de Napoleó a Franco* (2001), un llibre fonamental que ofereix una síntesi i un marc conceptual per encabir-hi el carlisme, el tortosinisme ranci i el seu principal adversari, el marcel·linisme, la insurrecció feixista i la guerra civil, la mítica batalla de l'Ebre, la repressió franquista i la resis-

tència dels maquis.

No és un detall menor el fet que el nostre historiador s'hagi emparellat amb una baix-ebrenca, la Cinta Margalef, de Benifallet, una historiadora discreta i brillant que ha contribuït al coneixement de la regió, que ha ajudat a centrar la posició excèntrica de Flix a l'Ebre, una vila de tradició industrial en un entorn agrícola, sotmesa a les forces d'atracció de Lleida, Reus, Tarragona i Barcelona, i que sovint s'ha desentès de Tortosa. Tanmateix, no hi ha dubte que al llarg del segle XXI, l'aportació d'un bon grapat de polítics, lletraferits i músics flixanques -i flixanques- ha estat significativa per a la consolidació de les Terres de l'Ebre.

Ni és una caiguda del cavall ni és la fe dels conversos: és el poder d'un projecte de futur engrescador, com a frontissa dels Països Catalans.